

MOLDOVA
2007 Consultări pe marginea Articolului IV
Concluziile misiunii FMI

Decembrie 2007

După încheierea celei de-a doua runde de accesiiune la Uniunea Europeană, mai multă lume stă cu ochii pe Moldova. Potențialul de creștere este înalt; cu forța de muncă motivată și disponibilă la un cost scăzut.

Politicile macroeconomice sunt bune. Pentru 2008 a fost aprobat un buget prudent iar Banca Națională a reacționat prompt la restabilirea dezinflației în urma impactului cauzat de secetă. Ritmul de creștere a fost remarcabil de rezilient în fața șocurilor iar volumul investițiilor crește sprijinit de investițiile străine directe și de fluxul puternic a remitențelor. Performanțele în cadrul Mecanismului de finanțare pentru reducerea sărăciei și creșterea economică (PRGF)¹ convenit cu FMI au fost reușite iar cea de-a Treia Evaluare este pregătită pentru ședința Consiliului de Directori Executivi ai FMI care va avea loc la începutul anului viitor.

Ridicarea embargoului la exportul producției vinicole și aprobarea acordului de comerț asimetric cu Uniunea Europeană oferă o oportunitate de a menține pasul reformelor și de a impulsiona creșterea. Reformele structurale cheie orientate spre îmbunătățirea infrastructurii financiare și cadrului bugetar convenit anterior în cadrul programului PRGF au fost realizate. De acum înainte, accentul trebuie plasat pe ritmul de creștere și, ceea ce este extrem de important, pe ritmul de creștere asigurat de dezvoltarea puternică a sectorului privat și sprijinit de administrația publică modernă.

Această nu va fi un lucru simplu. Provocările-cheie pentru autoritățile țării vor fi legate de asigurarea sprijinirii creșterii prin restructurarea adecvată a sectorului public astfel încât acesta din urmă să fie în stare să-și onoreze necesitățile dezvoltării rapide a economiei, crearea unei infrastructuri fizice și de servicii adecvate, restructurarea sectorului energetic, crearea unui mediu de afaceri amical, și prestarea serviciilor educaționale și sociale, prin care să se asigure că beneficiile schimbărilor economice sunt resimțite de întreaga societate.

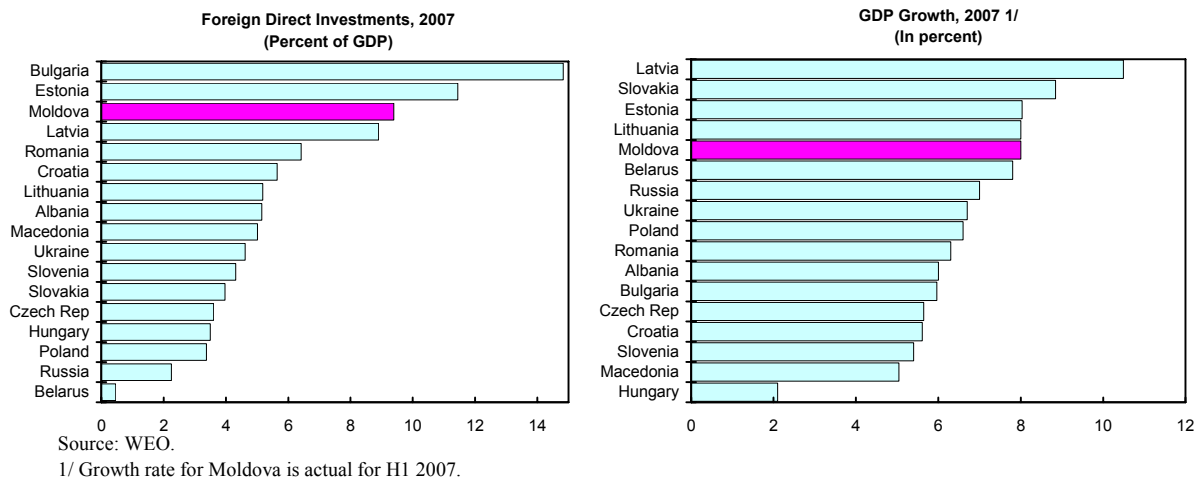
S-a înregistrat o dezvoltare puternică a economiei

Economia a evoluat remarcabil de bine în pofida șocurilor consecutive. Moldova a fost lovită puternic în urma embargoului introdus de Rusia la importul producției vinicole din

¹ Mecanismul de finanțare pentru reducerea sărăciei și creșterea economică (PRGF) este un aranjament pentru trei ani convenit cu FMI pentru sprijinirea Moldovei în eforturile ei de tranziție.

Moldova și în urma dublării prețului la gazele naturale de concernul Rus Gazprom. Ritmul de creștere în primele 8 luni a lui 2007 a fost impresionant, deși volumul scăzut a recoltei ca urmare a secetei ar putea cauza o anumită descreștere în a doua jumătate a anului. Performanțele la export sunt încurajatoare iar volumul investițiilor este în creștere.

Model al creșterii se schimbă la fel în conformitate cu evoluțiile din Moldova care tot mai mult reflectă cele înregistrare în celelalte economii în tranziție. Sunt unele semne încurajatoare care indică că modelul anterior de creștere condusă de consum bazat pe remitențe se schimbă. În timp ce fluxurile masive a remitențelor continuă să sprijine creștere, acestea sunt direcționate tot mai mult spre investiții și nu spre consum. Totodată, a crescut volumul investițiilor străine directe. Conform previziunilor, în 2007, acestea se vor cifra la 12 procente din PIB în comparație cu 7 procente în 2006. Concomitent se observă majorarea ocupării în sectorul industriei prelucrătoare, în special în confecționarea hainelor/textile – sectorul în care costul scăzut a forței de muncă continuă să ofere unele avantaje comparative.

Cea mai mare îngrijorare rămâne rata înaltă a inflației. Realizările reușite ale Băncii Naționale a Moldovei (BNM) în reducerea inflației din finele anului 2006 încoace au fost subminate de secetă, cauzând majorarea prețurilor la produsele alimentare în conformitate cu tendințele regionale. Va fi necesar de a reînnoi eforturi pentru readucerea inflației la a singură cifră în anul 2008. De asemenea, politica bugetară trebuie să continue retragerea stimulentele fiscale și să sprijine eforturile de reducere a nivelului inflației la începutul anului 2008.

Situația deficitului de cont curent se ameliorează. În ciuda șocurilor din anul trecut, se prognozează că deficitul contului curent se va cifra la 9 procente din PIB în comparație cu 12 procente în 2006. În timp ce exporturi au crescut, importuri au crescut cu mult mai rapid decât a fost scontat fiind alimentate de fluxurile robuste de remitențe și de volumul mai puternic a investițiilor străine directe. Deteriorarea balanței comerciale a fost compensată prin creșterea venitului net și a transferurilor.

Performanța puternică a creșterii economice a marcat noile provocări.

Mediul curent este favorabil și totodată fragil. Alăturându-se târziu la tranziție, Moldova poate să beneficieze de experiența altor țări din regiune. Aceasta arată că convergența lină va depinde de politicile puternice bugetare și fiscale direcționate spre reducerea rapidă a inflației și asigurarea unei mai mari flexibilități în domeniul politicii în situația în care Moldova se confruntă cu intrările inevitabile masive a fluxurilor de capital și cu presiunile de apreciere.

Deși tendințele recente sunt similare celor cu care se confruntă statele vecine din ECE, totuși Moldova dispune de mai puține pârghii politice eficace pentru a se adresa acestor presiuni. Rolul politicii bugetare este limitat datorită statutului Moldovei ca țării cu venituri mici și volumului înalt de necesități de dezvoltare. În același timp, capacitatea politicii monetare de a compensa impactul cauzat de fluxurile puternice de capital și de a asigura dezinflația este limitată de canalele slabe de transmisie și de piețele financiare subdezvoltate.

Politica bugetară a fost sănătoasă dar un efort suplimentar este necesar pentru a îmbunătăți eficacitatea acesteia.

Starea finanțelor publice este bună. Guvernul general a raportat excedentul pe parcursul ultimilor patru ani datorită veniturilor robuste din TVA și din accize la import, iar cheltuielile s-au menținut în conformitate cu angajamentele bugetare. Performanțele bugetare din acest an sunt impresionante iar veniturile au fost alimentate de nivelul mai înalt al TVA la import ceea ce înseamnă că criteriile bugetare din cadrul programului vor fi ușor realizate.

Politica bugetară trebuie să rămână prudentă pentru a sprijini eforturile de dezinflație. Ținta deficitului bugetar pentru 2008 de 0.5 procente din PIB este adecvat, deși bugetul a fost constrâns datorită reducerii impozitelor pe venitul persoanelor juridice și fizice. Accentul la capitolul de cheltuieli trebuie realocat de la cheltuieli curente la capitolul investiții. Fondul de salarizare a sectorului public rămâne cel mai înalt din regiune în pofida faptului că salariile sunt cele mai joase; o anumită restructurare este inevitabilă în cazul în care dorim ca sectorul public să fie în stare să atragă și să angajeze personalul de calificare înaltă.

Perspectiva de creștere robustă a veniturilor oferă posibilitatea de realizare a reformelor decisive în sectorul public. În conformitate cu recomandările enunțate în Studiul privind Cheltuielile Publice realizat de Banca Mondială în 2006, aceste acțiuni urmează să fie orientate spre reducerea numărului de angajați în sectorul public, în special în domeniul învățământului, ceea ce va permite îmbunătățirea calității acestui serviciu, implementarea unor standarde educaționale mai înalte și introducerea unei structuri salariale ce presupune o legătură mai strânsă între nivelul de remunerare și gradul de calificare. Studiul actual al Băncii Mondiale referitor la cheltuielile publice a arătat că implementarea

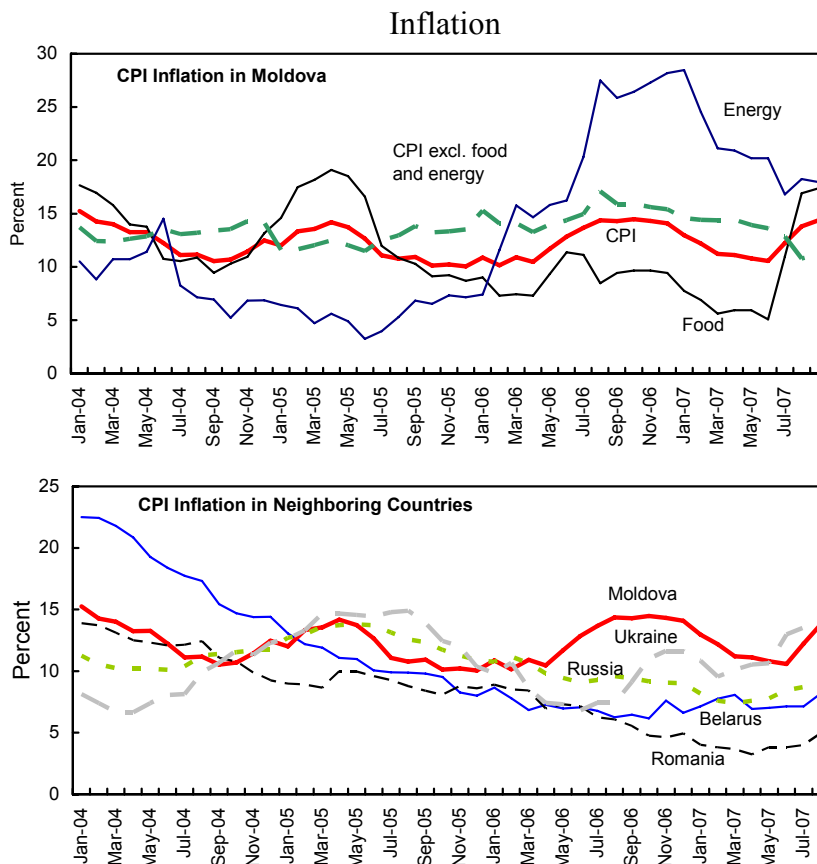
unui program transparent și uniformizat de salarizare precum și consolidarea rețelei de instituții medicale și de învățământ, reprezintă reforme cheie pentru îmbunătățirea calității serviciilor.

Implementarea oportună a unui sistem nou bine direcționat de asistență socială în 2008 va fi esențial pentru reducerea nivelului sărăciei. Sistemul actual de asistență socială bazat pe categorii sociale este prost direcționat. Noul sistem, bazat pe testarea mijloacelor și realizat în conformitate cu metodologia adoptată la începutul lunii octombrie (cu o mică întârziere față de criteriul de performanță structurală prevăzut pentru finele lunii septembrie), promite să îmbunătățească considerabil activitatea de direcționare a asistenței sociale și va contribui semnificativ la atenuarea impactului produs de prețurile mai înalte la resursele energetice asupra păturilor sărace.

Sarcina pentru consolidarea stabilității macroeconomice va reveni politicii monetare.

1. **Activitatea de reducere a nivelului inflației va fi bazată, în mare măsură, pe politica monetară.** Presiunile puternice de apreciere precum și procesul slab de transmisie, complică în mare măsură sarcina BNM. În pofida măsurilor recente cu caracter pozitiv de înăsprire a politicii monetare, încă mai persistă riscurile de creștere a inflației ca urmare a celui de-al doilea val posibil de efecte cauzate de secetă. Plafonul prevăzut în PRGF pentru rezervele monetare la sfârșit de an probabil că nu va fi respectat. Ratele reale la operațiunile de sterilizare trebuie să rămână substanțial pozitive până la reducerea presiunilor monetare, iar măsurile de înăsprire a politicii monetare ar putea fi necesare și în continuare pentru a asigura stabilirea fermă a tendinței de dezinflație. Trecerea conturilor Fondului Social, Fondului de Asigurări Medicale și bugetelor teritoriale de la băncile comerciale la contul unic de trezorerie al BNM până la finele anului 2007, trebuie să reducă parțial presiunile lichidităților.

Ținând cont de aflusul tot mai mare de valută străină, presiunile de apreciere sunt inevitabile. Combaterea inflației trebuie să rămână punctul central al politicii monetare. În timp ce consolidarea cursului de schimb real efectiv poate cauza îngrijorări legate de competitivitatea prețurilor, trebuie de realizat că cursul de schimb, în linii mari, se mișcă în linie cu parametrii economici de bază. Presiunile de apreciere sunt rezultatul aflusului de capital ce reflectă o rată înaltă a rentabilității, și reprezintă un rezultat firesc al procesului de convergență, când veniturile în Moldova vor ajunge din urmă veniturile în țările vecine.

Source: Moldovan authorities; IFS; and Fund staff calculations.

Sectorul financiar din Republica Moldova s-a consolidat însă rămâne subdezvoltat. Misiunea comună a Fondului Monetar și Băncii Mondiale de Evaluare a Sectorului Financiar (FSAP) din luna octombrie 2007 a arătat că sectorul bancar s-a dovedit a fi foarte rezistent la valul de șocuri externe, însă rămâne în urma altor sisteme similare în ceea ce privește intermedierea economiilor. Activele totale și creditele către sectorul privat s-au dublat începând cu anul 2001 însă cota sectorului financiar în economie, care reprezintă 54 la sută și 31 la sută respectiv din PIB este încă mică comparativ cu țările mai dezvoltate din regiune. Deși suficiența înaltă de capital și lichidități servesc drept rezervă bună în caz de posibile situații nefavorabile, totuși aceasta vorbește și despre existența deficiențelor în capacitățile operaționale și de gestionare a riscurilor. Doar aproximativ 10 la sută din gospodăriile casnice din regiunile rurale au acces la conturi bancare.

Ne bucură faptul că autoritățile abordează problema legată de regimul de combatere a spălării banilor. Cu asistența tehnică din partea FMI și altor instituții, se pregătesc modificări și amendamente la actele legislative relevante pentru a asigura concordanța lor.

Agenda de reforme structurale rămîne lungă

Deși recent au fost depuse eforturi pentru implementarea reformelor structurale, multe activități încă rămân a fi realizate. Potrivit indicatorilor din raportul „*Transition*” elaborat de BERD și „*Doing Business*” pregătit de Banca Mondială, precum și după clasificarea de competitivitate a Forumului Economic Mondial, mediul de afaceri din Republica Moldova este slab. Printre reformele cheie pot fi menționate următoarele: optimizarea procedurilor de reglementare, reforma judiciară, consolidarea procedurilor de faliment, perfecționarea legislației pentru sectorul de afaceri, simplificarea cerințelor de licențiere și modernizarea sistemului de administrare fiscală.

Situația din sectorul de termoficare rămâne îngrijorătoare. Reforma sistemului de tarifyare pentru serviciile de aprovizionare cu gaz și electricitate a înregistrat progrese bune, odată cu consolidarea independenței și eficacității organului de reglementare în energetică ANRE. Totuși, ultimele reduceri a tarifelor la încălzire în Chișinău poartă un caracter negativ. Tariful real pentru termoficare este cu mult sub nivelul de recuperare a costurilor, iar datoriile tot mai mari față de producătorii de energie subminează viabilitatea financiară a sectorului, ceea ce va fi în defavoarea tuturor. Poziția noastră este ca tarifyele să fie majorate în continuare până la nivelul de recuperare a costurilor iar persoanele care nu-și pot permite să achite costurile mai înalte trebuie să beneficieze de asistență socială. Subvenționarea generală care acoperă și păturile bogate și cele sărace nu este nici accesibilă din punct de vedere financiar și nici echitabilă.

Alte priorități în domeniul reformelor structurare. Lista de priorități este lungă și include următoarele activități: reducerea dependenței energetice, transformarea sectorului agrar cu accent pe dezvoltarea sectorului privat, reforma serviciului public, administrarea fiscală, mediul de afaceri și sistemul de protecție socială. Modificările în legea ghilotinei și actele legislative privind licențierea activităților comerciale sunt inițiative importante pentru consolidarea climatului de afaceri, însă reducerea impedimentelor pentru afaceri nu va depinde doar de acțiuni cu caracter legislativ. Intervenția statului rămâne la un nivel ridicat iar entitățile din sectorul public au o implicare extensivă în economie. Politicile trebuie analizate cu atenție pentru a asigura ca măsurile întreprinse din intenții nobile să nu creeze distorsiuni și să împiedice creșterea economică.

Un program de privatizare bine planificat va fi util. Recent a fost publicată lista cu obiecte pasibile privatizării, ceea ce reprezintă un mesaj clar că autoritățile s-au angajat să promoveze dezvoltarea sectorului privat. Moldova are o economie mică iar necesitățile țării sunt mari. În același timp, o parte semnificativă din resursele statului, care ar putea fi cheltuite mai productiv în altă parte, sunt blocate în entități care ar putea fi gestionate mai eficient de către sectorul privat. Un program de privatizare transparent orientat spre

investitorii strategici, va reduce din distorsiuni, va spori finanțarea pentru investiții și va oferi un semnal puternic despre existența unor politici prietenoase mediului de afaceri. Noi am încurajat guvernul să-și concentreze eforturile pe acele sectoare care vor servi ca catalizator pentru creșterea economică, în special pe sectorul financiar și infrastructura serviciilor. Noi sprijinim mult intențiile autorităților de a intensifica procesul de vânzare a întreprinderilor strategice de stat unde implicarea sectorului privat va aduce investiții și know-how.